

Augusts Saulietis

*VIENPRĀTĪBAS
KOMITEJA*

Satīra divos cēlienos

DRAMATISKAIS PERSONĀLS

Gudrīts — Vārnu Labklājības biedrības priekšnieks
Visainis — Vārnu veterinārārsts un Vienprātības komitejas priekšnieks
Krāka }
Dēķens } Melno Vārnu priekšstāvji
Balzām kundze } Vienprātības komitejā
Metens }
Lērums } Balto Vārnu priekšstāvji
Saldum jaunkundze } Vienprātības komitejā
Lakstiņš — Vārnu Labklājības biedrības un Vienprātības komitejas sekretārs
Mīle — veterinārārsta Visaiņa saimniece

Laiks un vieta

Tagadne. Kāds novads Vidzemē.

Skatuve

Pirmais cēliens. Vārnu veterinārārsta dzīvoklis.

Otrais cēliens. Turpat.

PIRMAIS CĒLIENS

Veterinārārsta Visaiņa dzīvoklis. Priekšā galds un krēslī. Labajā pusē durvis uz dzīvokļa pārējo daļu, kreisajā pusē — uz priekšnamu. Dibenā logs. Dažādi vidusinteligenta istabas piederumi.

Gaiša, saulaina diena rudenī.

Gudrīts (*pusmūža vīrs ar pārtikuša cilvēka izskatu; sēdēdams pie galda*). Man tas apnicis līdz kaklam: jau piektu gadu velkas šis muļķīgais tracis, bet, kad viņš beigsies, to dievs vien zin!

Visainis (*ap gadu trīsdesmit vecs, iznesīgi ģērbies un ar drusku lieku, tā kā pakalpīgu laipnību; sēdēdams otrpus galda un ietaisīdams cigaretes sev un ciemiņam*). Jums taisnība! Bet, ka biedrībai vajag sava nama, to taču atzīst visi...

Gudrīts. Visi! Paklausāties tikai, ko runā par visu Melno Vārnu galu: «Ka mums būtu pašiem savs biedrības nams, ko tad mēs nevarētu darīt!» Un gluži to pašu dziesmu dzied arī pa Balto Vārnu galu! Un beidzot brūk man virsū, kā kad es būtu pie tam vainīgs, ka Vārnu biedrība nevar uzcelt sava nama!

Visainis (*sniegdams ciemiņam uguni*). Tas nu ir aplam! Cik es esmu vērojis, tad vaina te ir cita, lai kāda!

Gudrīts. Ka nav vienprātības! Tiklīdz mūs ar visu mūsu Labklājības biedrību no vecā muižas brenkūža izdzina, tūliņ sākām gudrot: celsim savu biedrības namu — celsim! Līdzekļu arī mums ne-

trūktu; bet mēs nevaram tikai vienoties, kur namu celt. Esam palikuši jau visai pasaulei par apsmieklu!

Visainis. Vārnu draudzei tas goda nedara! Tik turīgi ļaudis un, jāsaka, arī tik inteligenti, ka varētu gan saprast vienprātības nozīmi un svētību.

Gudrīts (*viņu pārtraukdams*). Tādas Vārnās nav! Bet ir kaut kas cits — centrs! Tikai mēs nevaram tikt par to skaidrībā, kur tas centrs īsti ir — Melnās Vārnās vai Baltās Vārnās! Un par to mēs strīdamies un cīnāmies visās savās sapulcēs!

Visainis. Centrs... Nu jā, tas jau taisnība, ka centrā vajadzētu biedrības namu celt...

Gudrīts. Bet kurā? Melno Vārnu vai Balto Vārnu centrā?

Visainis. Nē... vispārim Vārnu centrā... Lai biedrības nams būtu viegli sasniedzams kā Melnām, tā Baltām Vārnām!

Gudrīts. He, he, he! Tāda mēs nevaram uzaustīt!

Visainis. Ērmīga būšana!

Gudrīts. Pavisam ērmīga! Reiz domājām, ka esam to atraduši. Nolīgām jau zemi, sākām vest namam materiālu. Te kāds iekliedzās, ka tur neesot tas īstais centrs, — un atkal viss vējā!

Visainis. Un kā tak nu te vairāk vajadzētu kā tikai vienprātības?

Gudrīts. Bet, kā pie viņas tikt, — tur mana gudrība par īsu! Palūkojiet nu jūs savu reizi!

Visainis. Vai ziniet — man kā ir, tā ir ar to Vienprātības komiteju... Pie manis griežas savās vajadzībās tiklab no Balto Vārnu, kā arī no Melno Vārnu gala — un man gribētos palikt pilnīgi neitrālam...

Gudrīts. Taisni tādēļ es arī, kad izvēlējam Vienprātības komiteju, uzstādīju jūs par šās komitejas priekšnieku — kā pilnīgi neitrālu cilvēku!

Visainis. Pateicos jums vēlreiz par man pārādīto godu! Bet man tā vien ir kā bailes... Ka es neaizriehtu vienam vai otram galam... Tas manam stāvoklim Vārnās nenāktu nemaz par labu!

Gudrīts. Nu, neraizējaties nekā! Ja vispārim Vārnās kāds cilvēks ir, kas mūsu ļaudis varētu vest pie vienprātības, tad tas esat jūs! Uz jums raugās ar patikšanu — kā Melno Vārnu galā, tā arī Balto Vārnu galā!

Visainis (*aizdomīgi, drusku nemierīgs*). Kāpēc jūs tā domājat?

Gudrīts (*pagrozīdamies uz sava krēsla un pasmiedamies*). Neizliekaties nu nemaz tāds nezinātājs un tik nevainīgs! Mēs jau ar sievu arī kādreiz esam par to pārrunājuši... Sak, nezin, uz kuru pusi nu beidzot tie kauliņi kritīs...

Visainis (*viltīgi, arī pasmiedamies*). Es... tiešām nezinu, ko jūs... īsti domājat...

Gudrīts. He, he, he, he! Vai nu nākošais Krāku, vai Meteņu saimnieks! Melnās Vārnās vai Baltās Vārnās — bet Vārnās jūs paliksiet!

Visainis (*it kā tik nule sapratis, ko Gudrīts domā*). Jūs ar taisāt tādus jokus!

Gudrīts. Bet tie ir labi joki!

Visainis. Es tiešām netieku gudrs, kā tādas valodas par mani izcēlušās!

Gudrīts. He, he, he! Es ar nezinu. Bet tas nu ir tā, ka tiklab Krākās, kā Meteņos uz jums raugās kā uz znotu... To zina jau pa visām Vārnām!

Visainis. Tāpat izrunāts! Laikam tādēļ, ka es tur kādreiz viesojies. Bet patiesībā es tur arī viesojies neesmu. Gadās kādam kustonim slimums — un atsūta pakaļ!

Gudrīts. He, he, he! Nu jā... Izmežģījas visai sekste... vai arī sivēnam dzirdēšana palikuse vājāka! Un var jau arī gadīties tas, ka suņam pa-

ģiras un kaķi ķēruse šlaka! Mēs jau ar sievu esam dažu labu reiz nosmējušies, kad jūs aizved uz Krākām vai uz Meteņiem: sak, nu ir atkal palicis tur kāds kustonītis slimis! He, he, he, he!

Visainis. Nē, tiešām gan tur bijusi katrreiz kāda vajadzība!

Gudrīts. Zināms, zināms! Laimīgs cilvēks: divēj' iegātņu uz reizi! Tikai grūti pateikt, kur labāk. Krākas, zināms, pārākas mantas ziņā par Meteņiem; tikai Krāku Alvīne nav vairs nekāda jaunā. Meteņos ar to mantu kā nu ir, tā ir; bet par to atkal Rozālija ir skaistākā meita visās Baltās Vārnās! Kur te nu tas centrs? He, he, he!

Visainis (*arī pasmiedamies*). Jums šodien ļoti patīk joki. (*Uzreiz palikdams ļoti nopietns.*) Bet man ir tiešām rūpes tās sēdes dēļ! Ap cikiem viņa nolikta?

Gudrīts. Pulksten trijos.

Visainis (*paskatīdamies pulkstenī*). Un tagad jau divi pagalam!

Gudrīts. Jā, drīz Melno un Balto Vārnu priekšstāvjiem vajaga būt te. Un tad es novēlēšu jums at-
rast to, kā mums trūkst, — vienprātību!

Visainis. Jūs uz sēdi nepaliksiet?

Gudrīts. Nē. Lai neviens nevarētu teikt, ka es daru kādu iespaidu. Kā vienas, tā otras Vārnas sākušas jau mani apvainot par partejību. Tad es labāk neesmu nemaz klāt!

Visainis (*iztrūcies*). Nu redzat! Jūs sakāt, ka apvainojot... Vai tad ar mani labāk būs? Labāk paliekat jūs arī!

Gudrīts. Man tās centra meklēšanas ir jau gana! Es ienākšu uz beigām, kad jūs viņu būsiat jau atraduši. Kad es tagad dzirdu vārdu «centrs», tad jau man karst' vien tūliņ metas un paliek tā

nelabi... Varbūt jūs varētu man dot, kad uz sapulcēm jāiet, kādas zāles?

Visainis. Zāles? Es taču dodu zāles... tikai lopiem!

Gudrīts. Nu jā, lopiem... Kas tad par to? Varbūt lopiem ar ir tāda slimība?

Visainis (*kā nesaprazdams*). Kāda slimība?

Gudrīts. Nu, tā pate centra slimība... Ka nevar atrast centra... He, he, he, he!

Mīle (*vientiesīga sieviete darba apgērbā; ienāk-dama no priekšnama*). Daktera kungs, Krāku saimnieks ir atnācis un grib ar jums tūlīt runāt.

Gudrīts. Ka tik nu nebūtu atkal mājā pie kustoņiem kāda lēkme!

Visainis. Saki, lai nāk vien iekšā! (*Kā apjucis paraugās uz Gudrīti.*)

Mīle. Jā, bet viņš negrib, kur ir citi... Vajadzējis ar daktera kungu vien tikties.

Gudrīts (*iziedams pa durvīm labajā pusē*). Es tūlīt eju — un Krāku tēvs var nākt droši iekšā!

Mīle (*iziet priekšnamā*). Ejiet vien iekšā!

Krāka (*vecīgs, drukns vīrs ar iesirmu, kuplu bārdu, ar lielu pašapziņu pie izturēšanās un valodā; ienāk no priekšnama, nesdams kaut ko līdz, autiņā iesietu*). Lab-dien!

Visainis (*ar sevišķu laipnību iedams viņam pretim*). Sveiki, Krāku tēt! Jūs jau uz Vienprātības komitejas sēdi?

Krāka. Jānāk jau bij. Bet te būs kas priekš jums! (*Sniedz Visainim savu nesamo.*)

Visainis (*kā pārsteigts*). Priekš manis? (*Saņem aizsaini.*) Un kas tur iekšā?

Krāka. Viens pāris blēņdaru.

Visainis (*vēl kā nesaprazdams*). Kā tā?

Krāka (*pasmiedamies platajā bārdā*). Tiem jūs vairs nekā nevariet palīdzēt!

Visainis. Cāļi?

Krāka. Šorīt vienu pulku to gailēnu nospiedām. Tīrais negals, ar maitām, rudenos! Klētsgalā paši labākie mieži kā viens klājiens! Katru pavasari kliezdu: sak, nevajaga tik daudz pieperināt! Bet pate saimenīca un tas meitēns — ka vajagot, vajagot! Tad nu uzspieda atnest vienu pāri arī jums.

Visainis. Ak Krāku mamma un Alvīnes jaunkundze?

Krāka. Nu, vai tad nu citas! Sak, atnest jau es varu. Un labdienas ar pieteica abas divas.

Visainis (*ļoti laipni*). Tad paldies, paldies, Krāku tēt! Daudz paldies arī Krāku mammai un Alvīnes jaunkundzei!

Krāka (*aizgrieždamies sāņus*). Ko tur par tādiem niekiem!

Visainis. Bet sēžat, Krāku tēt! Es tūlīt atkal būšu, tik nolikšu to jūsu laipno nesumu. (*Iziet aši uz priekšnamu, pamezdams durvis vaļā.*)

Krāka (*apsēžas un pašapzinīgi atgāžas pret atzveltni; sevi nosmiedamies*). Kas tur nu par laipnumu! Šorīt gan vēl izdziedājās... Bet jātaisa jau vēl būs viens slaktiņš — un tad tie citi jāatstāj Mārtiņiem...

Visainis (*atgrieždamies istabā; glaimodams*). Tad jau man, Krāku tēt, arī šogad būs jāiet uz Mārtiņiem...

Krāka. Saprotams! Bet pate jau un tā meitene sūdzas, ka jūs jau sen neesiet mūsu mājā bijuši. Nogaidījās arī svētdien!

Visainis. Vai kāds slimums atkal gadījies? Būtu tad palaiduši tik man ziņul!

Krāka. Kas nu par slimumu! Visi veseli. Tāpat — paciemoties un parunāties.

Visainis. Sirsnīgi pateicos, Krāku tēt! Jūsu mammas un Alvīnes jaunkundzes vēlēšanos izpil-

dīt — tas man mūžam būs lielākais prieks! (*Arī apsēžas.*)

Krāka. Ko nu — mūžam! Dažreiz jau gan cilvēks šo un to domā, bet vai tas viss piepildās? Bet uz kādu svētdienu jau jūs varētu atnākt gan!

Visainis. Ar lielāko prieku, Krāku tēt, — ar lielāko prieku!

Krāka. Tad jau vislabāk uz šito pašu svētdienu.

Visainis. Labprāt, Krāku tēt! Ja tik negadītos kādi slimnieki...

Krāka. Lai tad tas arī tā paliek! Bet par to šās dienas sapulci man gribējās vēl ko pārrunāt. Ka centrs ir Melno Vārnu galā, to jau var saprast kaut kurš ganupuika. Bet tie, no Baltām Vārnām, jau atkal tiepsies tāpat kā agrāk. Ko tu darīsi, ka dievs atņēmis cilvēkiem prātu!

Visainis. Jā, šodien nu būs jāizšķir, kur ir centrs.

Krāka. Un priekš visiem laikiem! Cik ilgi tad mēs tādus pātarus skaitīsim? Ir jau apnicis! Un, ko šodien Vienprātības komiteja nospriedīs, tas arī tā paliks.

Visainis. Tā jādomā.

Krāka. Bet, ko Vienprātības komiteja nospriedīs, — tā ir jūsu darīšana!

Visainis. Kā tā, Krāku tēt?

Krāka. Mūsējie ir tai ziņā vienprātīgi, ka centrs ir Melno Vārnu galā, un, ja arī jūs balsojiet ar mums, tad tiem, no Baltām Vārnām, nekāda spārdīšanās vairs nepalīdzēs! Un es taču domāju, ka jūs nedarīsiet, tā sakot... nedarīsiet pretī paši savam labumam... tas ir, es domāju, ka jūsu dzīve arī turpmāk būs kopā ar Melnām Vārnām... tas ir, ja es nemaldos... tas ir, kad mēs domājam par nā-

košām dienām... tas ir, es domāju, ka jūs mani sapratīsiet... tas ir...

Visainis. Man tur nevar būt itin nekas pretī, ka biedrības nams tiktu celts Melno Vārnu galā. Ja uz to iznāk vienošanās, es piekrītu uz vietas!

Krāka (*dzīvāki*). Tad pie tā paša arī palieciet un dodiet man uz to roku!

Visainis. Labprāt! (*Sniedz Krākam roku.*)

Krāka (*plaši*). Tad tā lieta ir darīta!

Mīle (*ienākdama no priekšnama*). Daktera kungs, viens cilvēks laukā jūsu gaida ar zirgu. Esot briesmīgi steidzama lieta — laikam vīveles!

Visainis (*pieceldamies*). Tūlīt iešu! Neņemiet par ļaunu, Krāku tēt, — pienākums!

Mīle (*iziedama atpakaļ priekšnamā*). Briesmīgi sperot!

Krāka (*arī pieceļas*). Iešu arī es vēl līdz bodei. Pa to laiku tad sanāks arī tie citi. (*Gausi un smagi tuvojas priekšnama durvīm un apmierināts paloka galvu un pasmejas.*)

Visainis. Jā gan, Krāku tēt. Tad — uz redzēšanas! (*Aizsteidzas ātri pa durvīm labajā pusē.*)

Dēķens (*pusmūža cilvēks ar paīsi apgrieztu bārdu, glīti ģērbies; pēc dabas kaslīgs, paskarbu balsi; nāk iekšā pa priekšnama durvīm*). Ā, viens jau ir no mūsējiem! Pašlaik piebrauca arī Balzāmīša. Būs labi. Mums vajadzētu vēl pašiem vien savā starpā ko pārrunāt!

Krāka. Kas tur mums vairs daudz, ko runāt? Tas tak nu vienreiz ir tiesa, ka centrs ir mūsu galā. Ar to pietiek!

Dēķens. Ar to vis vēl nepietiek! Mums vajadzētu vienoties arī par to, kurā vietā mēs īsti domātu Melnās Vārnās to biedrības namu celt. Un tur var mums iznākt vēl domu starpības!

Balzām kundze (*gadu četrdesmit veca, ar*

bargām acīm un spēcīgu balsi un ar pavēlēt raduša cilvēka izturēšanos; ienāk steigšus no priekšnama). Nu, kas ir? Vai sēde jau sākusies? (*Tad tik vēl ap-sveicinās ar citiem.*)

Dēķens. Sēdēt mēs varam tūlīt, Balzām kundze! (*Nosēžas pie tam uz krēsla.*)

Balzām kundze. Bet tie citi — no Baltām Vārnām?

Dēķens. Baltās Vārnas vēl nav skrējušas.

Balzām kundze (*izraun pulkstenu un pa-skatās*). Drīz būs trīs — un sēdei vajag sākties. Kas tad tā par nīkšanu! (*Arī piesēžas.*)

Krāka (*arī vēl piesēzdamies*). Nekādas nīkšanas, pēc manām domām, arī vairs nebūs. Ja arī tie, no Baltām Vārnām, turas visi uz vienu roku, pār-svars tomēr mūsu pusē, kad Vienprātības komitejas priekšnieks balso ar mums.

Dēķens. Bet vai jūs to variet zināt, ka viņš balsos ar mums?

Krāka (*ar stipru pašapziņu*). Jā, to es zinu!

Dēķens. Kā jūs to ziniet?

Krāka. Par to ir jau gādāts! Ka Visaiņa kungs balsos par labu mums — tā ir mana darīšana!

Balzām kundze. Nu, tad tā lieta ir darīta! Apnicis jau arī uz tām sapulcēm iet un klausīties muļķībās!

Dēķens (*ar aizdomīgu smīnu*). Kad nu Krākas tētem tik labi gājis... tad jau var viņam tīri laimes novēlēt... Bet, ja nu mēs Vienprātības komitejā uz-varam, ka biedrības nams ceļams Melnās Vārnās, tad mums vajadzētu tikt arī par to skaidrībā, kurā vietā viņu īsti celt, lai sapulcē par to nebūtu vairs ko gudrot.

Krāka (*sagrozās un nokrimšķina*). Nu, es do-māju, ka tas mans priekšlikums nemaz nebūtu tik

slikts... Pretī manai mājai... Visu to pakalni līdz pat ganu ceļam esmu ar mieru izrentēt biedrībai tikai pa pāra tūkstošiem gadā! Un vietas tur gana ne vien biedrības namam, bet lai ceļ arī šķūņus un pārdotavu!

Dēķens. Pēc manām domām, tas būtu no biedrības neprātīgs solis... līst iekšā tādā nejēdzīgā līcī, uz jūsu nekur nederīgo grants pakalni, uz kuru pat godīga ceļa nav... ļoti neprātīgs solis!

Krāka (*skaizdamies un izceldams bārdu, bet palikdams vēl mierīgs*). Bet kur tad jums ir tas prātīgais solis?

Balzām kundze. Tad jau tā biedrība būtu tīri traka, ja viņa uz tādu priekšlikumu ielaistos. Par tādu elles pakalni pāra tūkstoši! Jūs jau esiet prātu izkūkojuši, Krākas kungs!

Dēķens (*drusku uztraukts, bet saņemdamies*). Ja jūs par savu izkaltušo grants pakalni gribiet no biedrības dabūt divi tūkstoši, tad es varu pateikt ko daudz labāku: tikpat lielu gabalu zemes es esmu ar mieru dot par pusi no tās rentes un tīri līdzienā vietā, kur bez tam vēl krustojas divi ceļi!

Krāka. A-a! Tai jūsu purva galā! Tik traku izdomāšanu arī tikai no jums varēja gaidīt! Purvs, divi meža ceļi, pa kuriem tikai ziemu malcenieki brauc uz Vardavas mežiem! Es gribētu zināt, kura biedrība būs tik apstulbota — gāzties tīšu prātu purvā iekšā un maksāt par to vēl naudu klāt!

Balzām kundze. Es ar domāju, ka bradāt pa jūsu purvu, Dēķena kungs, nebūs nevienam patīkšanas. Tad es varu pateikt ko labāku. Zemi priekš mājas vietas es esmu ar mieru dot biedrībai gluži par velti — lai tik ceļ augšā! Vienīgais prasījums, kuru es uzstādu, — ka malka biedrības vajadzībām jāpērķ no manis un, ja biedrība atvērtu savu pār-

dotavu, ka tad man tiek uzticēta tā mantas pievešana no stancijas. Un pie tāda darba es liktu uzticamu cilvēku — savu vīru. Tad neietu vis, kā dzird šur un tur... Vairāk es negribu!

K r ā k a. Hu, hu, hu, hu! Pašā Melno Vārnu viņā galā! Jau mūsu ļaudis nevēlēsies tur biedrības meklēt, ne vēl tie, no Baltām Vārnām! Tur jau zirgam jāsmejas!

B a l z ā m k u n d z e. Smejaties vien, ja jums gribas. Bet mans priekšlikums atradīs drīzāk piekrišanu nekā jūsu. To mēs vēl redzēsim, vai biedrība gribēs maksāt divi tūkstoši gadā par zvirgzdu pakalni, tūkstoti par purva malu vai arī uzcelt savu namu pie uzticamiem cilvēkiem!

D ē ķ e n s (*kodīgi*). Ka jūsu vīrs, Balzām kundze, ir uzticīgs un paklausīgs, par to neviens jums pretī nerunās. Bet, ja kāds tiešām domātu pie jums biedrības namu celt, tad par tādu varētu droši sacīt, ka viņš prātu pazaudējis jau priekš gadu desmit, ja viņam jel maz prāts bijis!

B a l z ā m k u n d z e (*arī kodīgi*). Kam prāts ir, tas viņu var pazaudēt vai priekš desmit gadu, vai šodien; bet par jums nu ir zināms skaidri, ka priekš desmit gadu jums nebija vēl nekā, ko zaudēt, jo tad jūs nebijāt vēl iegājuši iegātņos!

K r ā k a. Gan jau redzēsim vēlāk, kam būs taisnība... (*Pieceldamies un iedams pa priekšnama durvīm ārā.*) Bet, kamēr sapulce nav sākusies, man vēl jāiziet darišanās.

B a l z ā m k u n d z e (*arī celdamās*). Arī man ir vēl šapte.

D ē ķ e n s. Tagad mums, Melno Vārnu galam, jāturas cieši kopā! Tikai nenokavējaties ne viens, ne otrs: mums dārga ikkatra balss, lai tā gudra vai negudra! Iešu tad es ar. (*Iet uz priekšnama durvīm.*)

Balzām kundze (*pagrieždamās uz priekšnama sliekšņa atpakaļ*). Par to jau mēs arī vēl ar jums kopā turamies!

Tiklīdz durvis aiz Dēķena aizvērušās, ārā dzirdamas balsis un smieklī: «Kukuļus nes!», «Linotājs!», «Svilpo, Meten!».

Metens (*pāri pusmūžā, krunkainu pieri, apskūtu seju, pasirmiņiem matiem, pelēkā, jau labi apvalkātajā apģērbā, viegls un drebelīgs dabā; ātri iemetas pa priekšnama durvīm, nespēj kaut ko līdz, autā ietītu; istabā neviena neredzēdams, viņš paver durvis pa jaunu vaļā un izlikstas pa tām; stipri*). Kōvārņu dzimums! (*Aizsit durvis cieti.*)

Visainis (*ienākdams pa durvīm labajā pusē*). Ak tā, jūs tas esiet, Meteņu tēt! Dzirdēju, ka ārā runā, un jau domāju, ka tāda kā jūsu balss.

Metens (*sasirdijies*). Ar tādiem kraukļiem nevar bez runāšanas iztikt! Mēle pate lec no mutes laukā!

Visainis (*rādīdams uz priekšnamu*). Vai tur vēl ir kādi ļaudis?

Metens. Aizgāja visi trīs kā maizes iedotī! Tas Krāku lācis ir jau te bijis? Ko zin, gribēja vēl jūs, daktera kungs, sagriezt uz savu pusi? Ak tu, blēdis! Neielaižaties ar to veci: tas ir vella pilns! Un tas Dēķena kupcis arī jau klāt — abi ar to trako šķeistu! Ko es te meklējot jau priekš sēdes? Sak, zāļu priekš jums visiem trim — he, he, he, he! Bet te man būs kas priekš jums, daktera kungs! (*Noliek savu nesamo Visainim priekšā uz galda.*)

Visainis (*kā nesaprazdams un brīnīdamies*). Kas tur ir, Meteņu tēt? (*Aplūko aizsaini ar roku.*) Atkal zivis? Jūs jau tā mani pavisam izlutināsiet!

Metens. Ūdens mala, daktera kungs! Kad ienāk prātā, padalbējam pa kādu aforu — un launags tiek.

Visainis. Un mani ar jūs vienmēr iedomājat...

Metens. Šoreiz gan kā būtu, tā būtu: ūdens jau palicis tādai bradāšanai par saltu... Bet pate un meita ar mani tīri vai bārties sāka: kā nu es nākšot pavisam tukšā... un šitik svarīgā reizē! Vēl jau pašas ar atnāca uz upi līdz — šās pačamdīšot paceres... (*Laimīgi pats nosmejas.*)

Visainis. Ļoti pateicos jums, Meteņu tēt, un tāpat arī Meteņu mammai un Rozālijas jaunkundzei par tādu viņu laipnību!

Metens. Kas tā nu par laipnību pret to, ko viņas jums vēl var rādīt! (*Izlikdamies, brīnīdamies, jokodams.*) Es jau nezinu, kas tiem mani meitiešiem ir ar jums par draudzību. Cik es braucu uz lauka, tūlīt ieprasās viena vai otra, vai nestāšoties arī te. Tad lai nododot labas dienas! Un otrā rītā noprasa, vai es ar jums ar ticies vai ne un kad jūs solījušies ciemā nākt...

Visainis. Par to es tiešām jūtos laimīgs, un man būtu prieks, ja es arī jūs' mammai un Rozālijas jaunkundzei varētu izdarīt kādu patikšanu. Bet sēdat, Meteņu tēt!

Metens. Kas tur nu ko neizdarīt! Kā tad meitiešiem daudz vajag? (*Apsēzdamies.*) Kad jūs atnāktu atkal ciemā, tad jau būtu prieka vai cik!

Visainis (*paver durvis uz priekšnamu*). Mīle! Mīle! (*Izsniegdams Meteņa nesamo pa durvīm.*) Noliec šito! (*Atgriezdamies pie galda.*) Darīšu to, Meteņu tēt, pirmā izdevīgā gadījumā.

Metens. Tad jau labāk tūlīt uz svētdienu! Kā jau ziniet, pate man pūlējas ar tām bitēm — un svētdien nu gribam drusku pakāpt... (*Laimīgi pats nosmejas.*)

Visainis. Labprāt, Meteņu tēt, ja tik būtu vaļa. Bet svētdienās daudzi manis meklē... ar slimniekiem...

Metens. Tur maza bēda! Pie vakara mēs pabrauksim jums pretī. Un, kad padzīvosaties pa Meteņiem, atkal atvedīsim... otrā rītā... Bet mani meitieši būs par to nevēsti priecīgi!

Visainis. Labprāt... bet svētdien... es nezinu... man laikam būs citur jāiet... ielūgts... apsolījies...

Metens. Kur — citur? Laikam tas Krāku gudrenieks būs lūkojis jūs jau papriekš piemānīt? Bet es jums jau sacīju: tas ir viens blēdīgs vecis! Un es nezinu, ko jūs tur darīsiet, kur visi tikai veci cilvēki vien. (*Smejas.*) Bet pie mums jau atkal būs jauno vai cik — un bez savām lustēm vis neiztiksi! Paliek, kā norunāts! Citādi man tie meitieši acis izplēsīs!

Visainis (*nedroši*). Es tiešām nezinu...

Metens. Ne vārda vairāk, daktera kungs! Kā norunāts — tas ir fest! Bet sakiet man — ko tas Krāku blēdis šodien jau te gudroja? Laikam tak, lai jūs Vienprātības komitejā piekrītat Melnām Vārnām?

Visainis (*juzdamies neveikli*). Jā, viņš... runāja arī par to... kas spriežams Vienprātības komitejā...

Metens. Un ka biedrības nams jāceļ Melno Vārnu galā? To jau es domāju! Bet sakiet nu paši, daktera kungs, — kur varētu atrast vēl trakāku muļķību nekā šitā? Ka centrs ir Balto Vārnu galā, tas tak ir redzams tikpat kā uz delnas!

Visainis. Tas jau var būt... es tik skaidri nevaru to noteikt, jo šās puses tik labi nepārzinu. Bet man jau, Meteņu tēt, nebūtu nekas pretī, ja biedrības nams tiktu celts arī Balto Vārnu galā.

Metens (*priecīgi*). Tāda runa man patīk! Zināms, Balto Vārnu galā! Lielākā centrāl!

Visainis. Man tur nebūtu nekā, ko iebilst, ja arī Balto Vārnu galā. Ja tik Vienprātības komitejā varētu uz to vienoties...

Metens (*ļoti priecīgs*). Nu redziet, to es jau domāju! Jūs jau arī nemaz citādi nevariet kā piekrist tam, lai biedrības nams ceļams Balto Vārnu galā! Isteni tad, ja jūs kā prātīgs cilvēks domājat arī par nākamām dienām... Bet, ja jūs esiet mūsu pusē, ko tad viņi, tie kraukļi, var darīt? Un, ko Vienprātības komiteja nospriedīs, tas būs — kā āmen baznīcā!

Mīle (*ienākdama no priekšnama*). Viens meitiets jūs jau ilgi gaida, daktera kungs, un vairs nevarot. Viņai ļoti vajagot briežu eļļas...

Visainis. Tūlīt, tūlīt! (*Iziedams pa durvīm labajā pusē.*) Atvainojiet mani, Meteņu tēt! Es drīz atkal būšu atpakaļ.

Metens (*omulīgs; uztaisīdams cigareti*). Nu tā lieta ir cauri! Danco, Krāku veci!

Lērumš (*vēl pajauns cilvēks gausām kustībām; ienāk no priekšnama puses*). Tad labdien!

Saldum jaunkundze (*gadu trīsdesmit veca; runā it kā ar laipnību, bet vienmēr pie tam jūtams, ka viņa par ko apvainota un ar visu ir nemierā; ienāk tūlīt pēc Lēruma*). Sveiki!

Metens. Tad jūs nu beidzot gan ar atstūrējāt! Lieta tik nopietna, bet jūsu sagaidīt vien nevar!

Lērumš. Es nu gan esmu mierīgs cilvēks, un strīdiņi man nepatīk... Bet ko tad tu esi izdarījis ar savu agro skriešanu?

Saldum jaunkundze. Vai nu mums, Meteņu tēt, ir vaļa tā kā jums? Jums visu padara graudnieki — variet dzīvot kā kungs! Mums jāiet pašiem!

Metens. Kas jums liek pašiem iet?

Saldum jaunkundze. Nav tās bagātības kā jums...

Lērums. Strīdiņi gan man nepatīk... Bet, kas attiecas uz saimniekošanu, tad tie graudnieki ir gan tikai tāda kritēju būšana!

Metens. Kritēju būšana? Tad tu mani notaisi par kādu kritēju?

Lērums. Es nu gan esmu mierīgs cilvēks... Bet to es zinu, ka graudnieku būšana ir kritēju būšana. Ar jums man nav nekāda darīšana!

Saldum jaunkundze. Jūs ar, kungī, sāksiet strīdēties kā tie, no Melno Vārnu gala? Nostājušies visi trīs bodes priekšā un ņemas kā nepilnīgi! Pie kura no viņiem ceļot biedrības namu... kā kad tas būtu jau nospriests, ka biedrības nams ceļams Melno Vārnu galā. (*Piesēžas.*)

Lērums. Varbūt viņiem ir ar jau zināms, ko Vienprātības komiteja nospriedīs. Vai tad par veltītas Krāku vecis braukā ap dakteri, kā kad būtu slimis? (*Piesēžas.*)

Saldum jaunkundze. Tad notiks liela ne-taisnība! Cik es pate neesmu kavējusi šitai lietā laika, kad mājā tik daudz, ko darīt? Bet — sieviete, kas par tevi ko bēdās!

Metens. Nekas nenotiks! Es esmu par to jau gādājis, ka Vienprātības komitejā pārsvars mūsu pusē.

Lērums. Strīdiņi man nepatīk... Bet tas nu ir neapgāžams fakts, ka centrs ir Balto Vārnu galā arī bez kādas gādāšanas.

Metens. Kurš tad no mums to nezina, ka centrs ir Balto Vārnu galā, bet, ja Vienprātības komitejā tiktu nospriests, ka Melno Vārnu galā, ko tad kurais vairs izdarītu? Un tas notiktu, ja es jau laika pēc nebūtu šai lietā rūpējies! Tikai nu mums pašiem

būtu jāvienojas, kur mēs ieteiktu biedrības namu Balto Vārnu galā celt. Man tur vienas domas jau ir.

Lērum s. Ir savs priekšlikums man ar!

Saldum jaunkundze. Tai lietā es ar varētu ko teikt!

Metens. Vislabākais būtu... ja biedrības namu celtu uz manas zemes. Vieta jauka: upes mala — labākas vietas par visu Balto Vārnu galu vairs nav! Un atdotu es savu skaisto noru tīri par smiekla naudu. Bet, ja biedrība gribētu ierīkot savu veikalu, tad nebūtu nekāds brīnums, ka es būtu ar mieru uzņemties to pārziņa amatu. Savā dzīvē es esmu tā iegrozījies, ka varu to lētāk nekā kurš cits. Labāka priekšlikuma gan biedrība laikiem savu mūžu nepiedzīvos!

Lērum s. Es gan esmu mierīgs cilvēks... Bet tādai lietai es savu mūžu nepiekritīšu!

Saldum jaunkundze. Es ar ne!

Lērum s. Tad mans priekšlikums pavisam citāds! Tā kā manā zemē pulka akmeņu, tad dodu tos biedrībai gluži par velti — lai tik ceļ namu! Un par savu noru, lai arī tā lielāka par jūsu noru un atrodas vairāk centrā, es neprasišu vēl ne tik kā jūs par savu!

Metens. Gudrs gan! Lai biedrība iztīra šim tīrumus no akmeņiem! Tad jau visiem vajadzētu piedzērušiem būt!

Saldum jaunkundze. Tas ir gan par daudz viltīgi izdomāts!

Lērum s. Strīdiņi man nepatik... Bet kāds tad ir tas jūsu izdomājums bez viltības?

Saldum jaunkundze. Ir ar! Ko jūs teiksiet par to, ka es atdodu biedrībai savu veco ērbeģi? Kad pielabo, tad tur var biedrība vēl desmit gadu nodzīvot, ne graša neizdodama. Un vairāk es rentes neprā-

sīšu ne kapeikas kā jūs par savām norām! Tikai vienu lietu es vēl gribētu pierunāt klāt: tā bufetes turēšana biedrības izrikojumos — man!

Metens. Labi izdomāts! Dabūt vēl naudu par to veco graustu, kuram citādi tik uguns jāliek klāt!

Lērums. Tikai tad ar jūs varētu to jauno gatavu dabūt, ja veco izdotos biedrībai iesmērēt!

Saldum jaunkundze. Es mācēšu arī turēties pretī! Tik viegli vis jūs manis neizšmauksiet! (*Uztraukta pieceļas kājās.*) Ka nu es sieviete, tad jūs domāriet, ka jums būs visa vaļa rokā!

Lērums. Strīdiņi gan man nepatīk... Bet no sava es neatkāpšos!

Metens. Es ar no sava ne!

Saldum jaunkundze (*iekliedamās*). Tad es ar no sava ne! Bet ko man te ar jums plēsties! Es runāšu Vienprātības komitejā, kur būs kopā vairāk prātīgu cilvēku. Es atnāksu, tikai kad sāksies sēde. (*Iet uz priekšnama durvīm.*)

Lērums (*arī celdamies*). Nav man ar te nekāda vajadzība tukšus salmus kult! (*Arī iet laukā.*)

Metens. Skrieniet kad ratā, tikai uz sēdi esiet atpakaļ — mums jāturas visiem kopā! Bet to pieņemiet, ka Vienprātības komitejā uzvarēs mans priekšlikums!

Saldum jaunkundze (*pie durvīm*). Mans!

Lērums (*pie durvīm*). Mans!

Metens (*stipri*). Mans!

Saldum jaunkundze (*iziedama*). Mans!!

Lērums (*iziedams*). Mans!!

Metens (*kliedams*). Mans!!

OTRAIS CĒLIENS

Veterinārārsta Visaiņa dzīvoklis — kā pirmajā cēlienā. Pa sēdes laiku Vienprātības komitejas dalībnieki novietojušies tā, ka Melno Vārnu priekšstāvji sēd galdam vienā pusē, Balto Vārnu priekšstāvji atkal otrā pusē; galda galu uz dibenu ieņem priekšnieks un sekretārs. Priekšniekam pie rokas papīrs, zīmulis un zvaniņš; sekretāram — protokolu grāmata, spalva un tinte.

Visainis. Pasludinu Vienprātības komitejas sēdi par atklātu! Cienījamie komitejas dalībnieki! Nesaskaņas, kādas pēdējā laikā radušās mūsu Labklājības biedrībā, sevišķi sava nama jautājumā, ir uzskatāmas par kaitīgām ne vien biedrības sekmīgai darbībai, bet arī viņas turpmākai attīstībai. Nevarēdama savās pilnās sapulcēs nesaskaņu cēloņus diezgan izmeklēt, viņa ir iecēlusi sevišķu Vienprātības komiteju, kuras uzdevums nu būtu noskaidrot apstākļus un atrast izeju no sarežģījuma, kādā biedrības nama jautājums sapinies, un kuras dalībniekus, uzņemoties man piešķirto uzdevumu, man gods te šovakar apsveicināt un no sirds viņus lūgt palīgā pie visu grūto jautājumu iztīrīšanas un izšķiršanas...

Dēķens (*viņu pārtraukdams, gan vēl paklusu*). To visu mēs jau tīri labi zinām. Vajadzētu turēties vairāk pie pašas lietas: nav jau mums tā laika tik daudz!

Visainis (*pārtraukdams viņu savukārt*). Es lūdzu cienījamo Dēķena kungu manis nepārtraukt. Kad sāksies debates, tad es lūgšu pieteikties vispirms pie vārda un tad tik runāt.

Saldum jaunkundze (*paliekdamās pret Balzām kundzi*). Te mūs grib mācīt!

Metens. Gluži pareizi! Ja katrs gribēs vēcelēt, kad viņam prātā nāk, tad būs atkal tāds pats Miķeļa tirgus — kā jau citas reizes.

Balzām kundze. Kas tad sapulcēs visvairāk kliež kā pats Metens!

Lērums. Strīdiņi gan man nepatīk... Bet es domāju, ka runāt varētu arī bez kādas sevišķas atļaušanas.

Krāka. Bet es domāju, ka nevar vis runāt, kad kurais iedomā! Dažs tad uz strīdiņiem vien dzīvo!

Visainis (*pazvana*). Cienījamās dāmas un kungi! Paziņojū jau iepriekš, ka turēšos pie stingras kārtības, un bez pieteikšanās pie vārda lūdzu nerunāt! Kāds uzdevums Vienprātības komitejai sīkumos, tas tuvāk paskaidrots biedrības pilnās sapulces protokolā, un es lūdzu sekretāru Lakstiņa kungu nolasīt no šā protokola to vietu, kur noteiktas Vienprātības komitejas robežas.

Lakstiņš (*vienādā paceltā balsī*). «Lai vilktu robežas tai kauna pilnai būšanai biedrībā...»

Dēķens (*viņu pārtraukdams*). «Kauna pilnai būšanai»? Es gribētu zināt, kādas bezkaunības tad īsti biedrībā ir notikušas?

Visainis. Dēķena kungs, lūdzu mieru!

Lakstiņš. «Lai vilktu robežas tai kauna pilnai būšanai biedrībā, kas tagad...»

Lērums (*iekrizdams vidū*). Par neķītrībām vien tiek runāts!

Visainis (*viņu pārtraukdams*). Lēruma kungs, lūdzu mieru!

Lakstiņš. «Lai vilktu robežas tai kauna pilnai būšanai biedrībā, kas tagad nevienprātības un šķelšanās veidā kavē katru viņas darbību, sevišķi nodomu uzcelt pašai savu namu, tad pilna sapulce šo kavēkļu noskaidrošanai un novēršanai ieceļ sevišķu Vienprātības komiteju, kurā ņem dalību trīs priekšstāvji no Melno Vārnu gala, trīs priekšstāvji no Balto Vārnu gala, pilnīgi neitrāls priekšnieks, kurš pie balsošanas piedalās, un biedrības

sekretārs, kurš protokolē Vienprātības komitejas nolēmumus, bet pie balsošanas nepiedalās. Vienprātības komitejas uzdevums tiek no pilnas sapulces nosacīts šāds. Pirmā kārtā. Vienprātības komitejai jāizmeklē un cieši jāpārlicinās, kur ir vairāk sabiedriskās dzīves centrs: Melno Vārnu vai Balto Vārnu galā, un jātaisa par to savs nolēmums, kuru tad...»

K r ā k a (*iekrizdams vidū*). Kāda tur vajag vēl nolēmuma; tad katrs cilvēks jau redz, ka centrs ir Melno Vārnu galā!

M e t e n s. Centru Melnās Vārnās redz tik tāds, kam tikpat ērmīgas acis kā Krākam!

V i s a i n i s (*laipni un saudzīgi*). Lūdzu cienījamos Krākas un Meteņa kungus nepārtraukt! (*Lakstiņam.*) Lasiet tālāk!

L a k s t i ņ š. «...kuru tad pilna sapulce savukārt pārbaudīs un apstiprinās. Otrā kārtā. Ja Vienprātības komiteja būtu nolēmusi, ka centrs ir Melno Vārnu galā...»

L ē r u m s (*pārtraukdams*). Nav domājams, ka viņa taisītu tik stulbu lēmumu!

S a l d u m j a u n k u n d z e. Pēc manām domām, tas ir gluži nepieklājīgi teikts! To Vienprātības komiteja nekad nespriedīs!

V i s a i n i s (*asāki*). Es uzaicinu nemaisīties, kad las' protokolu!

L a k s t i ņ š. «...ka centrs Melno Vārnu galā, tad viņai arī pārbaudāmi visi priekšlikumi, kādi tiktu iesniegti par vietu, kur biedrības nams īsti ceļams...»

K r ā k a (*iekrizdams vidū*). Tādu priekšlikumu netrūks! Tā, piemēram, es pats...

D ē ķ e n s (*viņu pārtraukdams*). Tur arī man ko teikt!

Balzām kundze (*steigdamās*). Man vēl vairāk ko teikt nekā kuram citam!

Visainis (*isi pazvana*). Paciešaties, mani kungi, tas viss nāks vēlāk, kad būsīm pārgājuši uz dienas kārtību! (*Lakstiņam.*) Lasiet tālāk!

Lakstiņš. «Trešā kārtā. Ja turpretī Vienprātības komiteja nolemtu, ka centrs Balto Vārnu galā...»

Dēķens (*pārtraukdams*). Tas ir apvainojoši teikts! Tad jau visai komitejai vajadzētu pastāvēt no muļķiem vien!

Balzām kundze (*steigdamās*). Kādēļ mums vēl klausīties uz tik plānprātīgām runām?

Visainis (*skarbi*). Es lūdzu mieru! Inteligenti cilvēki nepretojas kārtībai!

Lakstiņš. «...centrs Balto Vārnu galā, tad tas arī darāms gluži tāpat.»

Metens. Gluži pareizi teikts! Centrs Balto Vārnu galā! Es pieteicu tūlīt vienu priekšlikumu!

Lērums. Es gan esmu mierīgs cilvēks... Bet, kad es redzu, cik nepieņemami ir citi priekšlikumi, tad es pieteicu arī savu!

Saldum jaunkundze. Lai arī pēdīgais, bet varbūt mans priekšlikums izrādīsies vislabākais!

Visainis (*zvana*). Lūdzu pie kārtības! Nav vēl pienācis priekšlikumu laiks! Tad šie trīs punkti pilnās sapulces protokolā uzskatāmi par dienas kārtību Vienprātības komitejas sēdei. Un pirmais no tiem: kur meklējams sabiedriskās dzīves centrs — Melno Vārnu vai Balto Vārnu galā?

Krāka. Saprotama lieta, ka Melno Vārnu galā!

Metens. Gaišs kā diena, ka Balto Vārnu galā!

Dēķens (*stipri*). Melno Vārnu!

Lērums (*stipri*). Balto Vārnu!

Balzām kundze (*stipri*). Melno!

Saldum jaunkundze (*stipri*). Balto!

Uz brīdi saceļas liels troksnis, jo katras puses priekšstāvji sauc juku jukām: «Melno!», «Balto!».

Visainis (*ilgāki zvana*). Cienītie Vienprātības komitejas locekļi! Vispirms es jūs lūdzu tik stipri nekliegt! Vairāk parlamentāriskas izturēšanās! Un ar to vien, mani kungi, ja jūs sakāt no vienas puses, ka centrs ir Melno Vārnu galā un no otras puses, ka Balto Vārnu galā, vēl nekas nav panākts; tur vajag arī pierādījumu, kādēļ īsti centrs būtu nosakāms vienā vai otrā galā. Tad šos pierādījumus arī lūdzu celt priekšā! Lakstiņa kungu es lūgtu atzīmēt protokolā it visus argumentus, lai tie nāktu no vienas vai no otras puses, bet cienījamos Vienprātības komitejas locekļus uzaicinu pieteikties pie vārda. Tātad: kas gribētu centra jautājumā ko runāt — Melno Vārnu vai Balto Vārnu galam par labu?

Visi Vienprātības komitejas locekļi, cits kājās celdamies, cits uz priekšnieka pusi sniegdamies, pieteicas juku jukām: «Lūdzu!», «Es gribu runāt!», «Es ar!», «Man ar vārdu!», «Pierakstiet mani!», «Man daudz kas sakāms!».

Saldum jaunkundze. Runāt gan varētu, kad kuram vajag... skaidra lieta!

Balzām kundze. Tad to nu es gribu redzēt, kur te tas labums būs, kad tā jāpieteicas!

Dēķens (*iesmiedamies*). Tagad mums parlaments, manas dāmas!

Visainis (*pierakstīdams runātāju vārdus*). Krākas kungs, Meteņa kungs, Lēruma kungs, Dēķena kungs, Balzām kundze, Sald...

Saldum jaunkundze (*pārtraukdama*). Tas ir nepareizi! Es piesacījos papriekšu, tad tik Balzāmiete!

Balzām kundze. Kas par niekiem! Visi dzirdēja, ka es!

Saldum jaunkundze. Es piesacījos!

Balzām kundze. Es piesacījos!

Saldum jaunkundze. Es!

Balzām kundze. Es!

Visainis. Ak dievs! Kā nu to izšķirsim? Man šķiet, ka dzirdēju abu cienājamo dāmu pieteikšanos reizē...

Dēķens (*smiedamies*). Tad reizē viņas arī runās!

Balzām kundze. Es runāšu, kad man patiks!

Saldum jaunkundze. Es ar!

Visainis (*apjucis, nelaimīgs*). Balzām kundze, Saldum jaunkundze! Mūsu dāmām, es domāju, mēs atļausim izvēlēties savu runas brīdi pašām!

Balzām kundze. Par mani neraizējaties! Kad man runāt, to es gan pate zināšu!

Saldum jaunkundze. Savu tiesību arī es neatļaušu nevienam kājām mīdīt! Ka nu es sievietē, tad domā...

Visainis (*pazvana*). Tātad, Krākas kungs, jums vārds!

Krāka (*nokāsē, pieceļas ar smagu un drošu pārliecību*). Ka centrs ir Melno Vārnu galā, par to jau vairs nevar būt nekādu šaubu...

Saldum jaunkundze. Ļoti daudz šaubu!

Visainis. Saldum jaunkundze, vārds tagad ir Krākas kungam! Lūdzu Krākas kungu savus norādījumus turpināt!

Krāka. Nu, ja mēs skatāmies uz mājām Melno Vārnu galā un Balto Vārnu galā — kur viņas ir lielākas vai labāk apkoptas? Prasiet kaut kuram cilvēkam pasaulē — ko viņš jums atbildēs? — Melno Vārnu galā! Kur cilvēki staigā glītāk ģērbusies? — Melno Vārnu galā! Un kur ļaudis ir labāk pa-

ēduši? — Melno Vārnu galā! Vai no tā vien jau nav redzams, ka visa dzīve tur ir gājuse daudz vairāk uz priekšu, — un vai ar to vien jau nepietiek? Tad es saku: centrs ir šel! (*Smagi nosēžas.*)

Lērum s. Es gan esmu mierīgs cilvēks... Bet tā uzpūtība un lielīšanās ar mantu pa Melno Vārnu galu vēl nava nekāds centrs! Vismaz priekš manis ne!

Saldum jaunkundze. Ar savu runu Krāka apvaino citus cilvēkus par nabagiem un badmirām! Es lūdzu ierakstīt par to protestu protokolā!

Visainis. Tālāk vārds Meteņa kungam!

Metens (*pieceļas*). Kad nu mēs runājam par centru, tad jau to arī aklais var redzēt, ka viņš ir Balto Vārnu galā! Un būtu jel tie cilvēki, kuri tik nekaunīgi par šo lietu tiepjas, iedomājuši, vismazākais, to, kur tad ir tuvāk baznīca — vai pie Melno Vārnu gala vai pie Balto Vārnu gala!

Balzām kundze (*steigdamās*). Metens pats baznīcā nemaz neiet, bet citiem par baznīcu stāsta. Pats vairāk tik ap krogiem vien braukā! Tur jau visi pa krogiem tik dzīvo!

Metens (*uztraukdamies*). Jūs visi dzirdiet, kā es tieku blamierēts! Tad ierakstiet šito ar protokolā! (*Nosēžas.*)

Lērum s. Strīdiņi gan man nepatīk... Bet tad būtu jāprasa mūsu mācītājam, lai viņš saka, no kura gala svētdienās vairāk ļaužu baznīcā. Es lieku priekšā griezties pie mūsu mācītāja; tad redzēsim, kur taisnība!

Saldum jaunkundze. Te tiek nozaimotas cilvēku reliģiskās jūtas — un es lūdzu, ierakstiet to protokolā!

Visainis. Vārds Lēruma kungam!

Lērum s (*pieceļas*). Es nu gan esmu mierīgs cilvēks... Bet, ka man vārds, to es zinu arī bez

kādas teikšanas... Kā jau Metens pareizi aizrādīja, par centru Balto Vārnu galā liecina jau tas, ka tur tuvāk baznīca. Bet kur nu paliek vēl aptieķis, vēstulju un zirgu pasts, un kur tiek noturēti gada lieli tirgi? Vai tas ir Melno Vārnu vai Balto Vārnu galā? Sakāt, kur tas viss ir? Un kāda tur ļaužu pulcēšanās! Bet, kur lielāka ļaužu pulcēšanās, tur ir arī centrs. To teiks ikviens, kuram ir vēl vesels prāts! (*Nosēžas.*)

Dēķens. Ka pa Balto Vārnu galu būtu lielāka ļaužu kustība nekā pa Melno Vārnu galu, tas vēl nemaz nav pierādīts. Un, ja arī kādreiz tur vairāk cilvēku redzams, — no kurienes tad viņi ir, ja ne no Melno Vārnu gala? Tad es lieku priekšā nostādīt zināmās dienās uz Melno Vārnu un Balto Vārnu ceļiem cilvēkus, kuri lai saskaita visus gājējus, — un tad tik mēs dabūsim zināt, kur ir lielāka kustība. Es domāju gan — Melno Vārnu galā!

Balzām kundze. Pa Balto Vārnu galu ir briesmīgi slikti ceļi. Neviens negribēs tur, uz biedrības namu ejot, kaklu lauzt!

Saldum jaunkundze. Pa Melnām Vārnām ik svētdienas vakaru visādi žuļiki kaujas. Tur ir pavisam nedroša staigāšana!

Visainis (zvana). Lūdzu Vienprātības komitejas locekļus ievērot kārtību! Vārds Dēķena kungam.

Dēķens (pieceļas, paraugās visapkārt, līdz citi pilnīgi noklususi). Kur apdomīgi cilvēki stājas pie kāda darba, tur viņi raugās uz priekšu, nedomādami par kādām partejiskām interesēm tagadnē, bet par vispārības labumu nākotnē. Un biedrības nams taču netiks celts tikai šām, bet arī nākamām dienām un paaudzēm! Tad nu par visām lietām vajadzētu apsvērt ne vien to, kur centrs ir jau tagad, bet vēl vairāk — kur viņš būs turpmāk! Un tas ir Melno

Vārnu gals! Ar statistiku gaužām viegli pierādāms, ka Melno Vārnu galā ik gadus piedzimst daudz vairāk bērnu nekā Balto Vārnu galā, — un, kur lielāka ļaužu vairošanās, tur ir arī centrs! Ar to pietiek! (*Nosēžas.*)

Lērum s. Strīdiņi gan man nepatīk... Bet vai tie bērni... visi dzimuši likumīgā laulībā?

Balzām kundze (*iekliegdamās*). Vai jūs dzirdiet? Vai jūs dzirdiet?! Mūsu bērni neesot dzimuši likumīgā laulībā! Kā jūs iedrošināties runāt tādas lietas?!

Metens. Kas tad tai nu uz reizes notika?

Balzām kundze. Bērni Melno Vārnu galā neesot dzimuši likumīgā laulībā! Bet vai es nedzīvoju Melno Vārnu galā, un vai man nav bērnu? Tad es pagēru, lai šī lieta tiek ierakstīta protokolā!

Metens. Lērums jau nav teicis, ka akurāt jūsu bērni nebūtu dzimuši likumīgā laulībā. Uz kādām ļaužu runām jau nav ko klausīties... Viņš tikai saka, ka tā vairošanās Melno Vārnu pulkā bieži notikuse nelikumīgā kārtā, — un tas gan būs taisnība!

Krāka. Vai tad Balto Vārnu galā nemaz nav ārļaulības bērnu? Kā tad mācītājs vēl pērn konventa sapulcē žēlojās par šīto lietu taisni Balto Vārnu gala dēļ? Kā tas nākoties, ka tur vairs vai neviena meita ar godu neapprecoties? Un īsteni no Balto Vārnu gala viņam pienākot daudzas žēlošanās par nekārtīgu dzīvošanu starp jauniem cilvēkiem. Un, ja jau tas no paša mācītāja mutes dzirdams, tad var gan domāt, kādi meitieši tur dzīvo!

Saldum jaunkundze (*uztraukdamās*). Jūs visi nu esiet dzirdējuši, ka te tiek laupīts mans gods! Es prasu, lai tas tiek ierakstīts protokolā, — un par to es vēl meklēšu taisnības personīgi!

Dēķens. Par jums jau netiek tas runāts — un nava jau arī nu nekas ļauns dzirdēts... Tagad mēs runājām, tikai kas attiecas uz centru!

Metens. Daudz vairāk nesmukuma gan Melnās Vārnās!

Krāka. Kur vēl vairāk dzērāju un kritēju kā Baltās Vārnās!

Lērumš. Nekur tik daudz kaslīgu cilvēku un razbainiecības kā Melnās Vārnās!

Dēķens. Nekur nesludina tik daudz okcionu kā Baltās Vārnās!

Saldumjaukundze. Gvelzēji un citu goda vazātāji ir Melnās Vārnās!

Balzām kundze. Plāpas un pakulbikši ir Baltās Vārnās!

Krāka. Labāk nu būtu runājuši par centru!

Metens. Jā, par centru ir jānospiež!

Lērumš. Strīdiņi gan man nepatīk... Bet es saku: centrs ir Balto Vārnu galā!

Dēķens. Kam prāts, tas atzīst, ka centrs ir Melno Vārnu galā!

Saldumjaukundze. Balto!

Balzām kundze. Melno!

Saucieni atkal juku jukām: «Balto!», «Melno!», «Balto!», «Melno!». Visi Melno Vārnu priekšstāvji runā cits par citu: «Tā lieta ir skaidra!», «Ko tur mums strīdēties ar muļķiem!», «Balsot! Balsot! Balsot!». Balto Vārnu priekšstāvji atkal tai pašā laikā sauc: «Labi!», «Uzvara mūsu!», «Balsot! Balsot! Balsot!».

Visainis (*stipri un ilgi zvana, kamēr Vienprātības komitejas locekļi daudz maz aprimuši*). Cieņītie Vienprātības komitejas locekļi! Mūsu dienas kārtības pirmais punkts, pēc manām domām, uzskatāms par izsmeltu, jo kā viena, tā otra puse ir teikusi visu, kas viņām svarīgajā centra jautājumā bijis sakāms, un mums neatliek nekas cits kā likt

šo jautājumu uz nobalsošanas. Jautājums, uz kuru nobalsojot dodamas atbildes, ir šis: kur ir centrs — Melno Vārnu vai Balto Vārnu galā? Tad katrs Vienprātības komitejas dalībnieks nu lai uz savas zīmes uzraksta, kur viņš domā esam centru — Melno Vārnu vai Balto Vārnu galā. Ja turpretī kāds no Vienprātības komitejas locekļiem nevarētu par šo jautājumu izšķirties, tad viņš var arī no balsošanas atturēties tādā kārtā, ka nodod savu zīmi neapprakstītu. Zīmēm uzspiests biedrības zieģelis, un par istām pie saskaitīšanas tiks atzītas tikai tādas.

*Viņš izdala Vienprātības komitejas locekļiem
baltas papīra lapas.*

Visi Vienprātības komitejas locekļi sameklē zīmuļus vai arī aizņemas cits no cita un raksta uz savām zīmēm, pie kam katras grupas priekšstāvji paklusu pārmij pa vārdam savā starpā.

Mīle (*ienākdama no priekšnama*). Daktera kungs, tas dēliets, kurš pirmiņ te bija, ir atkal klāt!

V i s a i n i s. Kā viņam vajag?

Mīle. Viņš lūdz, lai jūs iznākot. Vīveles nepārejot!

V i s a i n i s. Lai viņš pagaida!

K r ā k a (*nolikdams pirmais savu zīmi uz galda; kā atvieglots; pamet citiem Melno Vārnu priekšstāvjiem ar galvu*). Nu, tas nu vienreiz ir padarīts!

M e t e n s (*nolikdams savu zīmi*). Tā lieta nu ir skaidra uz visiem laikiem!

*Pēc viņiem cits pēc cita noliek zīmes uz galda visi citi
Vienprātības komitejas locekļi, arī priekšnieks.*

V i s a i n i s. Lūzdu Lakstiņa kungu kā biedrības amata personu, kura nepiedalās balsošanā, saskaitīt nodotās balsis.

L a k s t i ņ š. Viena, divas, trīs, četras, piecas, sešas, septiņas!

V i s a i n i s. Pareizi!

L a k s t i ņ š (šķirodams zīmes). Centrs Melno Vārnu galā — viena, divas, trīs! Centrs Balto Vārnu galā — viena, divas, trīs!

Brīdi visi Vienprātības komitejas locekļi cieš klusu un skatās cits uz citu kā neizprašanā.

K r ā k a. Trīs?!

M e t e n s. Trīs?!

L a k s t i ņ š. Jā, par centru Melnās Vārnās ir nodotas trīs balsis un par centru Baltās Vārnās — arī trīs balsis. Viena zīme nodota neaprakstīta!

Atkal brīdi klusums. Abu grupu priekšstāvji sadur galvas kopā un klusām ko runā.

V i s a i n i s. Lūdzu sekretāra kungu ierakstīt balsošanas iznākumu par dienas kārtības pirmo punktu protokolā. Jautājums par centru Vienprātības komitejā palicis neizšķirts. Tālāk mums būtu jāpāriet uz dienas kārtības otro punktu, bet...

K r ā k a (*viņu pārtraukdams, ar dusmām*). Nekādu punktu vairs! Tad tā jūs turiet savu vārdu! Nodevējs!

M e t e n s. Punktierētājs! Un tāds viltnieks domā vēl par nākošu dzīvošanu!

Melno Vārnu priekšstāvji saceļas kājās un cits par citu sauc: «Blēdībal!», «Sūdzēsīm pilnai sapulcei!», «Kukuļu ņēmējs!». Tāpat dara arī Balto Vārnu priekšstāvji: «Uzpirkts!», «Lai viņš sargāst!», «Iesim projāmt!». Visainis zvana.

M ī l e (*panākdama no priekšnama, stipri*). Daktera kungs, zirgs nobeidzās, un tas vīrs klieudz un solās sist jūs zemē!

V i s a i n i s (*nepacietīgi pamezdams Milei ar roku*). Ej! (*Griezdamies pie sapulces.*) Cienītie Vienprātības komitejas locekļi! Nupat dzirdēju no jums asus vārdus, kurus nejūtos pelnījis, un tādēļ raidu tos atpakaļ. Es nenodevu savas balss ne vie-

nai, ne otrai pusei par labu — tas ir tiesa. Bet nodot vai nenodot savu balsi man bija pilnīga vaļa. Ne vienā, ne otrā pusē es nesastapu ne parlamentārisma, ne taisnības mīlestības, ne smalkjūtības, ne inteligences, bet gan egoismu, godkārību un uzpūtīgu iedomību...

Dēķens (*viņu pārtraukdams, asi*). Šitas lopu ārsts grib mūs mācīt, kas ir parlaments! Bet es domāju, ka ne Melno Vārnu, ne Balto Vārnu ļaudis pēc tādas gudrības nekāro! Mēs tālāk vairs neklaušāmies!

Lērumss. Es gan esmu mierīgs cilvēks... Bet kādu netaisnību tad mēs esam izdarījuši, ka viņš notaisa mūs par blēžiem?

Saldumjaukundze. Viņš lamā mūs par egoistiem — to dzirdējām mēs visi! Ka nu es esmu sieviete, tad viņš laikam domā, ka varēs darīt visu, ko vien iedomā!

Balzāmkundze. Mēs esot pret šo par uzpūtīgiem — ko domā! Lielskungs gadījies! Parādīt tādām ceļu no Vārnām!

Visi Vienprātības komitejas locekļi drūzmējas juku jukām ap durvīm uz priekšnamu, cits par citu kliedz un iet ārā.

Krāka (*pie durvīm*). Iesniegsim par viņu sūdzību ģenerālsapulcei!

Metens. Darīt zināmu visai draudzei!

Dēķens. Tas mācīs mums smalkjūtību — viņu dūrējs!

Lērumss. Strīdiņi gan man nepatīk... Bet, kad tāds smēru maisītājs grib cilvēkus te apvainot, to es nepieļaušu nemūžam!

Saldumjaukundze. Liels iegātnis — grib šmukt visu pasauli uz reizes!

Lakstiņš (*sauc pakaļ aizejošiem*). Lūdzu! Vēl jāparaksta protokols!

B a l z ā m k u n d z e (*kā pēdējā ārā iedama*).
Iesāliet savu protokolu!

G u d r ī t s (*ar cepuri galvā un spieķi rokā ienāk ātri pa durvīm labajā pusē*). Kas te notiek? Kāpēc te tāda kliegšana? Vienprātības komiteja?

V i s a i n i s (*stīvām, plaši ieplestām acīm gaisā raudzīdamies*). Ko?

G u d r ī t s. Vienprātības komiteja?

V i s a i n i s (*uzreiz it kā atmostas, nomet zvaniņu zemē; nikni*). Vienprātības komiteja!!